

Ajudem les famílies nouvingudes!

Llibret de suport a les AMPA per a l'acollida i la integració de famílies d'alumnes nouvinguts.

Dues idees bàsiques

Per entendre aquest llibret, i per entendre una de les claus del funcionament del sistema educatiu, hi ha una idea que sempre hem de tenir ben gravada al cap:

“Tots els centres educatius (escoles o instituts; públics, privats o concertats) que obtenen un bon rendiment (és a dir, menys fracàs escolar, millor relació equitat – excel·lència, major satisfacció de l’alumnat i del professorat...) tenen una característica en comú: les famílies hi participem en un grau elevat, tenim bona relació amb l’equip directiu i de professorat, treballem en equip, aportem opinions i esforços i tenim molt assumit que el centre també és nostre, en el sentit més constructiu de la paraula.

D’una bona participació de les famílies en surt un bon centre educatiu”.

Si partim d’aquesta idea, conclourem ràpidament aquesta altra:

“Des de l’AMPA d’un centre educatiu tenim, doncs, el gran repte d’aconseguir una actitud activa de tantes famílies com sigui possible. Engrescar altres pares, atreure’ls al centre, ha de ser un objectiu de l’Associació de mares i pares.

I aquests “altres pares” inclou les famílies novvingudes. Si no les atenem i integrem, els seus fills, i segurament els nostres, en sortiran perjudicats. És un repte difícil, precisament perquè són novvingudes. Una altra llengua, una altra manera de fer i d’entendre les coses.

Però a l’AMPA podem fer moltes coses per ajudar-los. No pas sols, sinó treballant en equip amb el centre: aquesta és una responsabilitat compartida.

Plantegem-nos, des de l’AMPA, que ajudar les famílies novvingudes és un dels nostres objectius”.

Posem-nos en la seva pell...

En el moment d'escriure aquest llibret (gener de 2009) són a punt d'arribar a l'escola catalana més de 10.000 nous alumnes d'altres països, fruit de reagrupaments familiars aconseguits el 2007. Aquest curs 2008/09 serà, de llarg, el curs amb major incorporació d'alumnes nouvinguts (ara en són prop d'un 15% del total) i la xifra, segur, augmentarà.

I l'arribada d'un alumne nouvingut vol dir l'arribada, també, d'una **família**.

Posem-nos en la pell d'una família nouvinguda: muntanyes de tràmits legals i administratius per fer, necessitat (sovint) de buscar habitatge, feina i escola pels seus fills... i tot això en un indret desconegut, molt diferent del seu, probablement amb una llengua que no entén, amb altres exigències socials (de vegades difícils d'entendre per ella) i amb el rerefons d'un

fort desarrelament, amb l'efecte emocional que això suposa.

Tothom pot entendre que l'actitud, en general, d'aquestes famílies envers l'escola no serà la millor possible en un primer moment: amb prou feines tindran contacte amb altres famílies i no podem esperar-ne, d'entrada, res més.

L'escola catalana té en marxa, ara mateix, algunes iniciatives per integrar el millor possible els alumnes i també les seves famílies (vegeu-ne més endavant un breu resum) però les AMPA també podem col·laborar-hi molt. Entre tots, podem convertir aquesta situació inicial (normal però no desitjable) en una situació més positiva. En aquest llibret us proposem, des de FAPAES, idees per aconseguir-ho.

desarrelament
diferent família
arribada nouvinguts

3 coses molt importants

1. Estar preparats per donar resposta.

Una família nouvinguda busca, sobretot, ajut per resoldre els seus problemes més immediats. Té dubtes, té necessitats urgents i poca capacitat de trobar respostes.

Un dels seus punts de referència és l'Ajuntament del municipi on queda empadronada, però, molt aviat, l'escola on matriculi els seus fills també ho serà. L'educació és obligatòria al nostre país i, per tant, acudirà a l'escola per informar-se i fer-hi gestions.

Així doncs, des del centre i des de l'AMPA hem d'estar preparats per ajudar. Si ho fem bé, la família nouvinguda ens prendrà com a referència, l'atraurem amb més facilitat i podrem ajudar-la millor.

Si el nostre municipi és gran, a més, segurament podrem ser més eficaços que l'Ajuntament: podrem donar ajuts més ràpids i més personalitzats.

Centre i AMPA podem fer una gran tasca d'integració.

2. La comunicació amb el centre.

A les famílies nouvingudes les atendrem des del centre i des de l'AMPA. Per tant, el treball en equip entre tots dos és molt necessari:

- El centre ha d'informar-nos sobre l'arribada d'alumnes nouvinguts amb tanta antelació com sigui possible.
- Hem de tenir clares les responsabilitats de cadascú en l'acollida i integració de les famílies.
- Hem de comunicar-nos habitualment amb el centre (tutor/a de l'aula d'acollida, tutor/a d'aula ordinària, equip directiu si fa falta...).
- Cada vegada que AMPA o centre tinguem previst fer una trobada amb la família nouvinguda, cal pensar si la presència de l'altre serà positiva. Si ho és, citem-nos per fer la trobada conjuntament.
- Participem, des de l'AMPA, en el pla d'acollida per alumnes nouvinguts del centre.

3. La nostra organització interna.

És molt recomanable que a l'AMPA tinguem responsables específics d'aquest tema. Podem crear una comissió d'immigració o podem contractar professionals externs, responsables de tasques com les següents:

- Acollida de les famílies, suport en els tràmits inicials i seguiment de la seva primera integració.
- Gestió d'ajuts (acords econòmics) per a l'obtenció del material escolar i per a la resta d'activitats pròpies del curs escolar.
- Establiment de contactes amb entitats de l'entorn, que puguin ser útils per a aquestes famílies.
- Recollida d'informació útil per a les famílies (sobre ajuts, serveis, característiques de l'entorn) per tal d'orientar les famílies.
- Creació d'activitats lúdiques per a les famílies, en el bell mig de les quals hi hagi l'objectiu d'integrar les nouvingudes.

Diverses AMPA han optat per professionalitzar aquesta tasca i han incorporat (encara que no sigui a jornada completa) un treballador social, la responsabilitat del qual és l'acollida, seguiment i integració d'aquestes famílies.

El treballador social és un professional d'aquest tema i pot, per tant, aportar idees i eines molt eficaces.

Què podem fer, d'entrada, amb les famílies nouvingudes?

Amb una família nouvinguda hem de treballar pels mateixos objectius que amb una família autòctona: incorporar-la tan com puguem a la vida del centre educatiu, motivar-la perquè hi participi al màxim, engrescar-la perquè sigui un membre actiu de l'AMPA. Normalment, però, haurem de resoldre primer altres necessitats, atendre altres problemes i buscar objectius no tan ambiciosos.

D'entrada, l'AMPA pot jugar un paper important a l'hora de:

Ajudar la família a situar-se

És a dir:

- **Ajudar-la a regular la seva situació legal.**
- **Ajudar-la a tenir accés als ajuts i serveis als quals té dret.**
- **Ajudar-la a entendre on viu i quins són els seus drets i deures aquí.**

Quan la família arriba al centre, derivada per l'Oficina d'Escolarització Municipal, podem començar a actuar de diverses maneres. Us en proposem algunes:

- **Participar en la reunió inicial que mantindrà amb l'equip directiu i el tutor/a de l'aula d'acollida.**

En aquesta reunió coneixerem la família (i per tant, les seves necessitats) i podrem informar-la sobre el que li ofereix l'AMPA. Rebrem, a més, primeres informacions sobre la situació de la família (recollides per l'Ajuntament del municipi o per l'Espai de Benvinguda Educativa, si n'hi ha).

- **Decidir una primera coordinació amb els professionals del centre** que també estaran en contacte amb la família (primer de tot, amb el tutor/a de l'aula d'acollida, si està previst que l'alumne hi acudeixi). Quines coses farem els uns i els altres, i com ens comunicarem.

Segons quina sigui aquesta coordinació, a l'AMPA podem encarregar-nos de:

- **Explicar a les famílies el funcionament del nostre sistema educatiu**, les obligacions que comporta (incloent l'interès per l'estudi dels fills) i els drets que planteja. Aquí, serà molt important gestionar els ajuts econòmics necessaris per tal que l'escolarització del fill/a es faci amb els mateixos avantatges que la resta d'alumnes.

- **Assessorar les famílies en aspectes relacionats amb l'estrangeria** (permisos de residència i treball, reagrupament familiar, regularització laboral...).

- **Informar les famílies respecte l'accés a la sanitat i l'habitatge públics, i respecte les prestacions de la Seguretat Social.** En general, informar-la sobre tots aquells serveis i ajuts als quals té dret.

- **Ajudar les famílies a conèixer millor l'entorn on viu** (serveis i activitats del barri, activitats extraescolars...).

Ajudem les famílies nouvingudes!

Respecte d'aquesta acollida i suport inicial a la família nouvinguda, cal fer alguns comentaris:

Segons quines siguin les nostres possibilitats (el nombre de pares i mares que formem l'AMPA, el temps disponible que tinguem, l'existència o no d'una comissió o d'un professional que s'hi dediqui...) podrem ajudar la família nouvinguda en major o en menor grau.

En qualsevol cas, hi ha dues coses importants:

- Ajudar la família nouvinguda vol dir donar-li eines perquè, poc a poc, faci les coses per sí mateixa. Informem-la, orientem-la, però demanem-li responsabilitats.
- De vegades (per manca d'hàbits o per dificultats pròpies de la seva situació) la família pot abandonar o endarrerir accions importants. Fem-li un seguiment continuat perquè això no passi (trucades, reunions...).

A l'AMPA hem de tenir informació per aquestes famílies:

- Llistat d'entitats i institucions (actualitzada) relacionades amb la immigració (Oficines d'Atenció al Ciutadà, Centres d'informació per a immigrants, Serveis jurídics per a població estrangera, ambaixades i consolats, borses de treball, CAP, Oficines municipals d'escolarització, subdelegació del govern...).
- Resum de la informació que aquestes entitats ofereixen. Sovint, per a la família, serà molt valuós rebre la informació de pressa, sense necessitat d'anar a buscar-la a altres llocs.

E l problema de la llengua gairebé sempre hi és present. No és fàcil comunicar-se fluidament amb una família que no parla cap de les nostres llengües.

És important buscar-hi una solució d'entrada. El Departament d'Educació, i d'altres administracions, ofereix un servei de traducció, però no si no en teniu prou, busqueu l'ajut dels alumnes del mateix país o de familiars de la família novinguda.

M algrat tots els esforços que puguem esmerçar, no serà fàcil, normalment, que una família novinguda (sobretot si ve d'un país culturalment molt diferent del nostre) acudeixi al centre regularment. Vegeu, a la següent pàgina, el quadre de beques per a estudiants.

Cal aprofitar, doncs, alguns moments "clau", en els quals hi acudirà molt probablement: matriculació dels fills, gestió de les beques... En aquests moments, és important fer-hi una tasca de presa de contacte, informació i sensibilització.

D e vegades, en aquests moments inicial podem detectar famílies especialment motivades per l'educació dels seus fills i per la seva participació al centre. Famílies, potser, amb major nivell cultural o amb un major coneixement del nostre país.

Elles poden ser un enorme ajut per fer de lligam amb altres famílies novingudes. Poden ajudar-nos amb la llengua i, en general, a acostar-nos a famílies d'integració més difícil.

INFORMACIÓ SOBRE BEQUES I AJUTS ALS ESTUDIANTS DEL CENTRE

(Dates orientatives; poden variar d'un curs a un altre. Cal consultar cartellera informativa)

TIPUS D'AJUT	DESTINATARIS	CONVOCATÒRIA	REQUISITS	DATA LÍMIT	LLOC DE CONSULTA
Beques del Ministeri per a llibres i material didàctic	ESO	Juliol - Setembre	Econòmics i acadèmics (no repetició de curs)	Finals de setembre	www.gencat.cat/educació
Beques del Ministeri per necessitats educatives especials	ESO, cicles formatius i batxillerat	Maig - Juny	Econòmics i valoració de l'EAP de Necessitats Educatives Especials	Mitjans juny	www.gencat.cat/educació
Beques Ministeri per estudis post-obligatoris	Cicles formatius i batxillerat	Juliol - Setembre	Econòmics i acadèmics (no repetició de curs)	Principis d'octubre	www.gencat.cat/educació
Ajuts individuals de menjador del consell comarcal	ESO	Març - abril	Econòmics i geogràfics	1r: mitjans abril 2n: setembre	Web de cada consell comarcal
Ajuts individuals de desplaçament del consell comarcal	ESO	Gener - Febrer	Econòmics i geogràfics	Mitjans de febrer	Web de cada consell comarcal
Beques Ministeri d'ajudes a l'estudi per alumnes que iniciïn estudis universitaris els curs següent	2n de CFGS 2n de batxillerat	Maig	Econòmics	Principis de juny	www.gencat.net/agaur
Altres ajuts: Ajuntament, caixes, etc.	ESO, cicles formatius i batxillerat	curs	Segons cada ajut	Curs escolar	

Què més podem fer?

Els següents objectius a aconseguir són més ambiciosos. Coincideixen, de fet, amb els que cal treballar per a qualsevol família autòctona que porti els seus fills al nostre centre:

Aconseguir un progressiu acostament al centre

És a dir:

- Fer-li entendre que cal acudir al centre quan l'equip directiu o el tutor ho demanen / Explicar-li també que és molt recomanable acudir-hi encara que l'assistència no sigui obligatòria.
- Obrir les portes a què sigui ella qui demani una trobada amb el tutor.

Aconseguir primers contactes amb altres famílies

És a dir:

- Aconseguir que es relacioni habitualment amb les famílies autòctones (per exemple, a l'entrada i sortida

del centre, en les reunions de grup, en les festes de final de curs...)

- Atreure-la a activitats formatives i/o de lleure, organitzades per l'AMPA.

Promoure la seva participació activa en l'AMPA

És a dir:

- Fer-los membres d'algunes de les comissions.
- Incorporar-los a la Junta.

De fet, són aspectes que ja treballem des d'un primer moment, quan tenim els primers contactes amb la família. Serà una tasca continuada, durant tot el període que la família tingui escolaritzats els seus fills al centre.

Les AMPA genereu constantment un munt d'iniciatives per aconseguir aquests objectius.

És impossible recollir-les totes, però aquí en teniu una mostra molt ràpida. Poseu-vos en contacte amb FAPAES, si voleu ampliar-ne la informació o conèixer-ne d'altres.

• **Treballadors socials:** professionals al servei de l'acollida i integració de les famílies amb més necessitats (entre elles, les nouvingudes). Estan contractats per l'AMPA (no necessàriament a jornada completa), que opta per destinar una part del seu pressupost a aquest ajut extern de gran valor, pel temps que pot dedicar-hi i per la qualitat de la tasca que fa.

• **Famílies-Enllaç:** famílies de l'escola acompanyen durant el curs les famílies nouvingudes. Les ajuden a resoldre dubtes i problemes de tot tipus, relacionats amb la seva vida quotidiana (incloent la vida escolar). Les "famílies enllaç" estan en contacte permanent amb l'equip de professorat, amb qui intercanvien informacions útils.

• **Grups de conversa en català:** espais de formació oral de nivell inicial. La família nouvinguda rep una primera ajuda per a poder relacionar-se amb el seu entorn de manera més fluïda i coneix millor el seu entorn a partir de la conversa sobre situacions quotidianes. Diverses administracions locals donen ajuts per a aquestes iniciatives.

• **Activitats festives, formatives, culturals:** xerrades informatives sobre temes d'interès per a les famílies nouvingudes, trobades per a l'intercanvi de costums culturals (gastronòmics, literaris...), jornades de convivència i celebració de la diversitat... Centenars d'idees que persegueixen, sempre, l'autèntica integració.

Treballem amb xarxa amb...

En aquest repte, com en quasi tots, treballar sols fa perdre eficàcia. L'acollida i integració de famílies nouvingudes es fa, avui dia, amb l'ajut de diverses iniciatives i sumant molts esforços. La nostra aportació, com a AMPA, serà fonamental si la fem, sobretot, coordinant-nos bé.

Treballem amb xarxa amb...

Els ajuntaments i altres administracions:

Tots els ajuntaments de Catalunya disposen de serveis de suport a les persones nouvingudes. I altres administracions (per exemple, els consells comarcals), també.

En el marc d'aquests serveis, s'engeguen iniciatives diverses (xerrades, activitats socials i culturals, serveis de traducció, programes d'immigració i mediació, intercanvis, espais de trobada...) que cal conèixer per poder aprofitar-los i per informar-ne a les famílies nouvingudes del nostre centre.

Entitats relacionades amb la immigració:

En una societat amb tanta immigració com la nostra, existeixen múltiples entitats que hi dediquen la seva tasca. De vegades, són entitats que treballen per al conjunt de la població immigrada; d'altres, se centren en un determinat país, potser majoritari en la immigració d'aquell municipi.

Disposen d'informació útil i, lògicament, d'una gran capacitat per arribar i comunicar-se amb les noves famílies nouvingudes.

... i coordinant-nos amb les mesures que el propi sistema educatiu ja té en marxa:

Espai LIC:

Treballant conjuntament amb el Coordinador LIC del nostre centre, que és el responsable de promoure en la comunitat educativa, coordinadament amb l'assessor/a LIC, actuacions per a la sensibilització, foment i

consolidació de l'educació intercultural. Coneixent el catàleg d'actuacions dels Plans educatius d'entorn (algunes específicament dirigides a l'acollida de les famílies nouvingudes) i valorant la idoneïtat que la família nouvinguda hi participi.

Les aules d'acollida:

Coordinant-nos des del primer moment amb la seu professor/a (decidint quines tasques d'acollida i integració de la família es fan des de l'aula i quines podem fer des de l'AMPA) i intercanviant-nos-hi informació.

Plans d'acollida als nouvinguts (propis de cada centre):

Participant en la seva elaboració, a partir de les nostres propostes (sovint extretes de la pràctica) sobre com podem atendre millor les famílies nouvingudes.

Espais de benvinguda educativa (EBE):

(El gener de 2009 només hi ha 2 EBE en funcionament a Catalunya: Reus i Vic. Quan els EBE estiguin més extesos, serà fonamental que ens hi coordinem bé).

Recollint, igual que fa el centre, les diagnosi inicials fetes per l'EBE (mitjançant un mòdul de 10 hores, amb entrevistes personalitzades) pel que fa a la situació de la família.

Pere Vergés, 1 8è 14a
08020 Barcelona
Telf: 93 278 21 43
Fax: 93 279 12 97
a/e:fapaes@fapaes.net
www.fapaes.net

a/e de l'Àrea de Formació:
formacio@fapaes.net

a/e de l'Àrea Jurídica:
fapaes@fapaes.net

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
**Departament d'Acció Social
i Ciutadania**